

ALQUÍMIA DE LA FUSIÓ

J. N. SANTAEL·LÀLIA

Fusions. Comentaris de poesia catalana del segle XX

Edicions de la Magrana

Barcelona, 1997, 142 pàgines.

El primer assaig sobre poesia de l'escriptor de Banyoles J. N. Santael·làlia es titulava *Qüestió de mots (del simbolisme a la poesia pura)* i tal com indica el títol tractava l'evolució de la poesia des del tombant del segle XIX fins al primer quart del XX. El seu segon assaig, publicat després d'una novel·la i un llibre de poemes, també tracta sobre poesia, però ho fa d'una manera sensiblement diferent.

A *Fusions* l'autor pren el concepte de fusió («poesia és unitat, fusió. Ja la mateixa paraula poètica té com a objectiu elemental anomenar les coses per dissoldre-les i aliar-les dins el grosol del poema») i l'aplica filtrat a través de quatre temes universals a un conjunt de poemes.

El primer tema, el fet amorós, tracta la plena fusió amorosa mitjançant poemes de Joan Vinyoli (*L'hort petit* i *El bany*) i Salvat Papasseit (*Sota el meu llavi el seu*), la disgregació ferrateriana com a succedani de la unió impossible (*Fill, El mutilat, Posseït*) i finalment la impossibilitat de la unió (*Cançó a Mahalta* de Màrius Torres). El segon tema, la mort com a força cohesiva, és presentat en tres variants: l'elegia clàssica (*Desolació* de Josep Carner), la projecció de la mort sobre un

mateix (*No tornis* de Joan Vinyoli, el poema XXV de *Final del laberint* de Salvador Espriu) i la mort com a força despersonalitzadora (cant V de *L'espai desert* de Pere Gimferrer). El tema de la memòria és presentat amb poemes de Joan Margarit (*Vaixells*) i Narcís Comadira (*Setembre*). El darrer tema és la fusió de l'home amb la terra, i inclou una anàlisi de *La Pàtria* d'Aribau i una petita digressió sobre la poesia oriental. L'autor, amb honestedat, dedica les últimes pàgines de l'assaig a la teoria contrària a la fusió, és a dir, a la insuficiència de la paraula per arribar a expressar la fusió (exemplificat amb *Exili* de Gimferrer).

Fusions. Comentaris de poesia catalana del segle XX és una obra que s'allunya de la història de la literatura i s'acosta a la crítica literària, per bé que n'obvia l'apartat terminològic que a vegades converteix un assaig sobre literatura en un discurs sobre el mètode que perd de vista l'objecte d'estudi: l'obra literària. J. N. Santael·làlia no cau en cap moment en aquest parany i s'encara directament amb el text amb l'única finalitat de comprendre'l, la seva actitud és la d'un lector que llegeix simplement per gust. És per això que la tria de poemes, aparentment aleatòria, no ha d'espantar, és perfectament coherent amb la lectura que se'n ofereix. *Fusions* es pot prendre com un model de lectura perquè l'autor interpreta i analitza els poemes amb gran agudesesa i intel·ligència, i s'expressa amb una claredat que fa que l'assaig sigui assequible i interessant a tots els nivells, des d'un primer acostament als textos fins a una lectura més crítica.

Jordi Cornellà Detrell